

Norra sjukvårdsregionen

2025

**Verksamhetsrapport organ- och
vävnadsdonation**

R-DAS Anneli Holst

R-DAL Magnus Almeling

2026-02-03

Under 2025 kunde 221 avlidna personer bli organdonatorer i Sverige, en liten minskning mot året innan. I den norra sjukvårdsregionen blev 20 avlidna organdonatorer, också det en minskning mot 2024 då 23 avlidna donatorer registrerades. Räknat per miljon invånare har norra sjukvårdsregionen 2025 haft ca 22,2 donatorer, vilket är marginellt högre än riksgenomsnittet på 22,0. De flesta av norra sjukvårdsregionens donationer sker även fortsättningsvis på NUS, där regionvården finns, men 2025 hade NUS väsentligt färre donatorer än tidigare år, vilket förklarar norra sjukvårdsregionens nedgång siffermässigt. Glädjande nog har andra delar norra sjukvårdsregionen lyckats väl och vägt upp delar av nedgången på NUS.

Under 2025 har myndigheternas arbete med att främja organ- och vävnadsdonation resulterat i en nationell handlingsplan som Socialstyrelsen lagt ner mycket resurser i och där RDAL och RDAS varit djupt involverade. Implementeringen av handlingsplanen har börjat och kommer fortgå de närmaste åren och förhoppningsvis kan vi i framtida verksamhetsrapporter se frukterna av det arbetet.

Verksamhetsrapport för donation

1. Donationsfrämjande aktiviteter

1.1. Organ och vävnader

1.1.1. Genomförda utbildningar samt genomförda besök på sjukhus i regionen

RDAL och RDAS arrangerade för andra året i rad en nationell fortsättningskurs i organ- och vävnadsdonation i samarbete med Vävnadsrådet (SKR). Sjuksköterskor, läkare och undersköterskor från intensivvården över hela Sverige deltog. Kursutvärderingarna var mycket positiva. Norra sjukvårdsregionen var höggradigt representerade bland kursdeltagarna.

En utbildningsdag för hela kliniken hölls på sjukhuset i Lycksele i regi av RDAL och RDAS.

Regelbundna simuleringar med Op/Iva/Thiva-personal på NUS i DCD-processen har genomförts för att upprätthålla kompetensen och möjliggöra auskultation för övrig personal. Kortare föreläsningar har också hållits vid dessa tillfällen för ny personal. Liknande simuleringsovningar har hållits på andra sjukhus i regionen som är utbildade i DCD.

Umeå universitet anordnar årligen en nationell fördjupningskurs i intensivvård för erfarna intensivvårdssjuksköterskor och läkare där RDAL och RDAS föreläste i december om organdonation.

RDAL har föreläst om organdonation på nationell kurs i akut neurologi.

Under året har IVA i Skellefteå utökat antalet sjuksköterskor med kompetens att omhänderta ögonvävnad från en till fyra. Detta har väsentligt förbättrat möjligheterna att tillvarata ögonvävnad under större delen av veckan. I samband med utökningen har RDAS, på plats i Skellefteå, genomfört utbildning av de nya sjuksköterskorna.

RDAS har föreläst om organdonation för verksamhetschefer i regionen.

Det nationella donationsmötet anordnades i Uppsala där RDAL och RDAS står för att fylla det vetenskapliga programmet och föreläste också själva om organ- respektive vävnadsdonation.

Under hösten genomförde RDAL och RDAS ett regionbesök i Örnsköldsvik för att träffa klinikledningen för att stötta i arbetet med organdonation. Tidigare år har RDAL och RDAS genomfört liknande regionbesök i Sundsvall, Östersund, Lycksele, Skellefteå, Sunderbyn, Gällivare och Kiruna. Ambitionen är att under nästa år besöka Kalix, Piteå och Sollefteå för

att därefter börja om på nytt enligt ett rullande schema. Allt för att hålla linjeorganisationen uppdaterad om nyheter och påminna om vikten av donationsarbetet.

DCD-teamet från NUS har tillsammans med Sahlgrenska från Göteborg utbildat Örnköldsviks sjukhus i DCD. Med det har samtliga sjukhus i Norra sjukvårdsregionen som i nuläget bedöms ha förutsättningar för en fungerande DCD-verksamhet också fått utbildning och implementerat metoden.

Lokala utbildningar i donation har hållits av donationsansvariga läkare och sjuksköterskor.

1.1.2. Lokala och regionala möten

I maj hölls det årliga mötet för norra regionens donationsansvariga läkare, sjuksköterskor och undersköterskor. Dessutom deltog Vävnadssamordnare, BMA, obduktionstekniker, RMV och andra som arbetar med organ- och vävnadsdonation/transplantation. Socialstyrelsen var också representerad, både som deltagare och föreläsare och transplantationskoordinatorer från Sahlgrenska universitetssjukhuset föreläste om sitt arbete under 2024.

Regionalt donationsansvariga har regelbundet deltagit i lokala vävnadsmöten tillsammans med Vävnadssamordnare samt övrig personal från laboratoriemedicin och andra kliniker som hanterar vävnader för transplantation.

RDAL och RDAS har också deltagit i möten med Precisionsmedicinskt Centrum.

1.1.3. Genomförda aktiviteter under Donationsveckan

Donationsveckan, som vanligt vecka 45, planerades och genomfördes genom lokala initiativ.

1.1.4. Samverkan med andra aktörer för informationsspridning

RDAS genomförde i september en föreläsning om organdonation i samband med de Nationella Linusdagarna. Deltagarna bestod av biomedicinska analytiker, kemister samt annan vårdpersonal med arbete inom patientnära analyser.

En föreläsning om organdonation har genomförts av RDAS för Liberalerna i regionen.

1.1.5. Möten med verksamhetschefer/sjukhusledning/landstingsledning och/eller regionledning

Regelbundna möten med RPO PIVoT har hållits under året där regionalt donationsansvariga ingår tillsammans med verksamhetscheferna för An/Op/IVA i norra regionen.

Möten, initierade av Socialstyrelsen, med verksamhetschefer i Norra sjukvårdsregionen har hållits under året. Dessa möten har syftat till både informationsinhämtning för Socialstyrelsens del och att informera om resultatet och implementeringen av deras arbete med regeringssuppletat att ta fram en handlingsplan för donationsverksamheten i Sverige.

2. Donationer

2.1. Organ

2.1.1. Antal donatorer per sjukhus och totalt i regionen

Under 2025 hade norra sjukvårdsregionen 20 donatorer, en minskning med tre donatorer jämfört med 2024. Av sjukvårdsregionens donatorer hade Umeå 5, Skellefteå 2, Sundsvall 2, Örnköldsvik 2, Sunderbyn 4 (varav 2 DCD), Östersund 4 och Gällivare 1. Utfallet är i skrivande stund föremål för analys, men upplevelsen av resultatet bland inblandade kliniker är att det blivit fler tolkade nej till donation än tidigare.

2.2. Vävnader

2.2.1. Antal donatorer per sjukhus och totalt i regionen

Under 2025 hade 46 avlidna personer möjlighet att bli donatorer av ögonvävnad,

vilket resulterade i 92 hornhinnor för transplantation eller annat medicinskt ändamål. Två av dessa donatorer kom från RMV. Det innebär en ökning med tre donatorer (sex hornhinnor) jämfört med 2024. Sju av donatorerna kom från Skellefteå sjukhus, en från Östersunds sjukhus och två från sjukhuset i Sunderbyn.

Under 2025 startade Sunderby sjukhus verksamhet för tillvaratagande av ögonvävnad, vilket på sikt ökar möjligheten för norra regionen att bli självförsörjande på hornhinnor för transplantation.

Benbanken i Östersund hade under 2025 två donatorer som donerade sen- och benvävnad. Totalt tillvaratogs 51 vävnader: 23 ben och 28 senor. Sammanlagt lämnades 67 vävnader ut från inrättningen.

3. Genomförda kvalitetsmätningar

3.1. Kvalitetsmätningar organ

Socialstyrelsen publicerar årlig kvalitetsmätning av donations- och transplantationsverksamheten. Därtill finns resultat och kvalitetsindikatorer publicerade på Svenskt Intensivvårdsregisters (SIR) hemsida. Dessa uppgifter följs kontinuerligt av RDAL/RDAS, främst inom ramen för Nationella Expertgruppens arbete.

3.2. Kvalitetsmätningar av hornhinneverksamheten sker genom årliga interna revisioner där hela donationsprocessen granskas, men med olika fokusområden varje gång. Den årliga sammanställningen av antalet vävnadsutredningar, kontraindikationer och donatorer granskas för att identifiera förbättringsområden.

4. Informationsinhämtning och samverkan

4.1. Nationell samverkan

4.1.1. SKR/Vävnadsrådet

RDAS/RDAL har, som tidigare år, regelbundet deltagit i VOG Organs möten (arbetsgrupp i Vävnadsrådet, SKR) och arbetat tillsammans med representanter från transplantationssidan, med frågor som rör hela donationsprocessen. Möten har hållits digitalt och fysisk. RDAL är ordförande i VOG Organ och RDAS sekreterare.

VOG Organ har bland annat föreslagits som styrgrupp till ett kommande nationellt projekt under 2026 för främjandet av neonatal organdonation.

Både RDAL och RDAS sitter numera också med i Vävnadsrådet centralt där beslut fattas om utbildning och andra frågor som Vävnadsrådet driver.

Vävnadsrådets stormöte avhandlade flertalet frågor, bland annat hälsades två nya VOG välkomna, VOG bröstmjölk och VOG tarmflora. I övrigt dominerade även detta år frågan om EU:s nya förordning kring SOHO (Substances of Human Origin). Förordningen omfattar endast vävnader, inte organ, men kommer att påverka alla delar av hälso- och sjukvården som använder någon form av humanmaterial, exempelvis blodprodukter. Då vävnader tas tillvara i samband med organdonationer kommer även organdonationsverksamheten att beröras. RDAL/RDAS kommer sannolikt att ha en viktig roll vid implementeringen av förordningen i Norra sjukvårdsregionen.

En arbetsgrupp har tillskapats och resurssatts av Vävnadsrådet för att hjälpa vårdgivare och myndigheter med implementeringen av SOHO-förordningen. Norra sjukvårdsregionens representant i arbetsgruppen blev Elin Nordström, avdelningschef vid Laboratoriemedicin på NUS. Även RDAL har medverkat vid uppstartsmöte och med specifika frågor för arbetsgruppen.

Som ansvarig för VOG Organs hemsida, har RDAS arbetat för att skapa en attraktivare webbplats med relevant information.

RDAS ingår i en arbetsgrupp som under året sett över och reviderat utbildningstrappan för organdonation.

SKR har inom ramen för kunskapsstyrning en nationell arbetsgrupp för donation, NAG Donation, som regionalt donationsansvariga kontinuerligt samarbetar med. Norra regionen representeras i NAG donation av DAS Frida Pärson, IVA NUS, och där RDAL och RDAS är adjungerade. Under 2025 har gruppen arbetat mycket med att stödja Socialstyrelsen i arbetet med den nationella handlingsplanen.

4.1.2. Socialstyrelsen/NDC

RDAS och RDAL har under året representerat Nationella expertgruppen i Socialstyrelsens Nationella Forum för donation och transplantation.

RDAL har tidigare medverkat i Socialstyrelsens arbete att ta fram ett nationellt kunskapsstöd för fastställande av död med direkta kriterier (KNUS) och det arbetet har under 2025 gått vidare med att spela in en instruktionsfilm för hur en sådan undersökning ska gå till. Filmen är under redigering och kommer publiceras under våren.

Ett prioriterat område för Socialstyrelsen har varit regeringsuppdraget att ta fram en nationell handlingsplan för organ- och vävnadsdonation där RDAL och RDAS har varit bollplank och remissinstans.

RDAL har deltagit vid Socialstyrelsens rundabordskonferenser kring behandlingsmetoden TA-NRP. I korthet en behandlingsmetod för att möjliggöra hjärtdonation och -transplantation efter DCD, men där införandet måste ske på ett sätt som är förenligt med svensk lagstiftning och etiska principer vad gäller dödsbegreppet och konstaterande av döden med indirekta kriterier. TA-NRP är ett område som är högaktuellt både nationellt och internationellt och arbetet har inneburit samråd med både svenska företrädare för olika medicinska inriktningar och internationella experter. Det är sannolikt att TA-NRP kommer införas i Sverige som metod under 2026.

RDAL har deltagit vid möten med Socialstyrelsen angående deras regeringsuppdrag vad gäller direktåtkomst av journaluppgifter i samband med utredning av organ- och vävnadsdonation.

4.1.3. Transplantationsverksamheter

I samband med regiondagarna hölls ett möte med transplantationscenter, Sahlgrenska universitetssjukhuset och donationsansvariga i norra regionen. Samarbetet vid organdonationerna har fungerat bra.

4.1.4. Expertgruppen regionalt donationsansvariga läkare och sjuksköterskor

Nationella expertgruppen är Sveriges främsta kompetens inom området organ- och vävnadsdonation och har representation från alla sjukvårdsregioner, från vård av både barn och vuxna, samt särskild kompetens inom både organ- och vävnadsdonation. Gruppen samverkar med myndigheter och vårdgivare och handskas med vitt skilda frågor som kräver expertis. RDAS/DAL har deltagit i alla träffar, både digitala och fysiska, under året.

4.1.5 Läkemedelsverket

RDAL har varit inbjuden av Läkemedelsverket för att diskutera implementeringen av SOHO-förordningen.

4.2. Nationell och internationell aktivitet

Under 2025 startades Nationella Donationslinjen, en dygnet runt-bemannad telefonlinje för frågor kring organdonation och intensivvård för att möjliggöra organdonation. Telefonlinjen startades som ett lokalt initiativ i Västra Götalandsregionen och Socialstyrelsen förordade i

sin nationella handlingsplan att en sådan resurs skulle vara nationell. Norra sjukvårdsregionen och Region Stockholm/Gotland var de första att ansluta sig och under hösten lanserades Nationella donationslinjen för hela riket. Efter det har också Södra sjukvårdsregionen anslutit sig och planer finns att också Region Mellansverige ska gå med. I dagsläget delar åtta läkare på uppdraget där antalet veckor fördelas efter folkmängd i regionerna. Norra sjukvårdsregionen representeras av RDAL som bemannar telefonen fyra till fem veckor per år. I uppdraget ingår också deltagande vid regelbundna uppföljningsmöten för kompetensutveckling och kvalitetssäkring.

Nationella donationsmötet hölls 2025 i Uppsala. RDAL och RDAS medverkade både i planeringen för mötet och genom föreläsningar och diskussioner.

RDAS deltog i den internationella ISODP-kongressen i Kyoto för omvärldsbevakning.

4.3. Ekonomi

Ekonomi är i balans.

5. Synpunkter på uppgifter som ingår i uppdraget

5.1. Utvecklingsområden

Vävnadsrådets steg 2-utbildning inom organ- och vävnadsdonation hålls årligen i norra regionen. Förberedelser och förbättringsåtgärder kommer att fortsätta och vi planerar att hålla nästa utbildning i september 2026. Vi planerar att slutföra våra regionbesök på Norra sjukvårdsregionens samtliga intensivvårdsavdelningar.

5.2. Samarbete med vävnadsinrättningar, transplanterande enheter, med flera

Transplantationscentret i Göteborg kommer även framöver att medverka vid det årliga regionala vävnads- och donationsmötet i norra regionen. Vi samarbetar också kring vår Steg 2-utbildning samt inom VOG Organ. Under 2026 kommer sannolikt också samarbete ske med regionens neonatal intensivvård kring det nationella projektet för neonatal organdonation.

NEX-gruppen (regionalt donationsansvariga) har bistått MOD (Mer Organdonation) i det planerade arbetet med att utveckla ett materialpaket – inklusive en barnbok och kompletterande stödmaterial – om organdonation för familjer och vårdpersonal.

5.3. Samarbete med polis och rättsmedicin

Det finns ett gott samarbete mellan donationsverksamheten och RMV, som bidrar till att identifiera möjliga vävnadsdonatorer. RMV:s arbete med vävnadsdonation är ett viktigt bidrag för att möjliggöra transplantation av ögonvävnad och hjärtklaffar. RMV bjuds årligen in att delta i det regionala vävnads- och donationsmötet för norra regionen samt i lokala vävnadsmöten på NUS. Samarbetet mellan RMV och våra intensivvårdsavdelningar i samband med organdonationer har som tidigare år fungerat bra.

Bilagor

Lokala verksamhetsrapporter bifogas som separata filer.

